

Szakmai beszámoló

Biogeográfiai régiók és tudományos koncepciók találkozása – növényközösségek és természetességi indikátorok

Erdős László

Munkatervemben két kutatási témát körvonalaztam.

Az első témát illetően az ösztöndíjas időszak alatt cönológiai felvételeket készítettünk a Grazi-hegyvidék és a Raabklamm területén található, sziklai fenyvesek és nyúlfarkfüves gyepek által alkotott, finom léptékű xero-termofil mozaikokban. Vizsgáltuk továbbá a Grazi-hegyvidék fragmentális molyhos tölgyes állományait. A Grazi-hegyvidék és a Raabklamm száraz erdő-gyep mozaikjai fiziognómiailag hasonlóak a Kárpát-medence erdőssztyeppjeihez, de a fák és facsoportok szegélyében nálunk megfigyelhető szegélyközösségeket az Alpokban csak a fragmentális *Quercus pubescens* állományoknál találtunk. Némileg meglepő módon még a vizsgált sziklai erdőfenyvesek is számos olyan növényfajt tartalmaznak, amelyeket a DK-európai régióban rendszerint erdőssztyepp-fajoknak tartanak, vagyis elteredésük súlypontja az erdőssztyepp-régiókra esik (pl. *Brachypodium pinnatum*, *Carex humilis*, *C. montana*, *Galium lucidum*, *Viola hirta*, *Vincetoxicum hircinum*). Különösen a *Carex humilis*-t tekintik olyan fajnak, amely ősi gyepfoltok jelenlétére utal. A Grazi-hegyvidéken található molyhos tölgyes állományokat (*Geranio sanguinei-Quercetum pubescentis*) itt bokorerdőnek tartják, azonban magasságuk alapján közelebb állnak a magyarországi mészkedvelő tölgyesekhez. Fajkészletükben (a hazai száraz erdőkkel ellentétben) fontos szerepet játszanak a szomszédos gyertyános-tölgyesek és bükkösök fajai, de jelentősek az erdőssztyepp-fajok is mind az állományok belsejében (pl. *Arabis hirsuta*, *Brachypodium pinnatum*, *Galium lucidum*, *Polygonatum odoratum*, *Sedum maximum*, *Teucrium chamaedrys*), mind a szegélyekben (pl. *Geranium sanguineum*, *Laser trilobum*). Bár az Alpokban a sziklai erdőfenyvesek és a molyhos tölgyesek valószínűleg jobban függenek a különleges edafikus körülményektől (rendkívül meredek lejtők) és az egykori legeltetéstől, mint a kárpát-medencei erdő-gyep mozaikok, elsődleges gyepek jelenlétével itt is mindenképpen számolni kell.

A második kutatási témában első lépésként azonosítottam a két megközelítés (hemeróbia és természetesség) közötti koncepcionális és metodológiai hasonlóságokat és eltéréseket. Az adatbázisból (Borhidi 1995-ös adatai) kinyert természetességi értékszámokat fajonként párosítottam a hemeróbia indikátorokkal (Bioflor adatbázis); összesen 1745 fajról áll rendelkezésre mindkét indikátor. Vizsgáltuk a két indikátor korrelációját, amelynek során kiderült, hogy az értékek inverz kapcsolatban állnak, ami arra utal, hogy a hemeróbia értékek a természetességi kontinuum degradált végén, míg a természetességi értékszámok a természetes végéhez közel érzékenyebbek (azaz finomabb felbontásúak). Jelenleg a két indikátornak a Grime-féle CSR-rendszerrel mutatott kapcsolatát vizsgáljuk. A munkából készült kézirat (*Hemeroby and naturalness values: species-based indicators to assess habitat degradation*) benyújtása rövid időn belül várható.

Az ösztöndíj keretében 2021. június 1-én előadást tartottam a fogadó intézet heti szemináriumán (a koronavírus-járvány miatt a szeminárium on-line formában került lebonyolításra). 2021. április 29-én meghívásomra Adam Clark (Grazi Egyetem) az Ökológiai

Kutatóközpont heti szemináriumán tartott (on-line) előadást egy észak-amerikai erdő-gyep mozaikról.

Az ausztriai ösztöndíj során Philipp Sengl-lel további együttműködés körvonalazódott a természetességi indikátorok témájában. Adam Clarkkal az eurázsiai erdőssztyepek és az észak-amerikai préri-erdő ökoton összehasonlításában tervezünk együttműködést, különös tekintettel az erdő-gyep koegzisztencia kérdésére.

Dr. Erdős László, Ph.D.